

УДК 930:02:090.1-2:523.6

Ірина Ціборовська-Римарович,канд. іст. наук,
старш. наук. співробітник НБУВ

**СТАРОДРУКИ З КНИГОЗБІРНИ
ОСТРОЗЬКОГО ЄЗУЇТСЬКОГО КОЛЕГІУМУ
У ФОНДАХ МУЗЕЮ КНИГИ І ДРУКАРСТВА м. ОСТРОГА:
КНИГОЗНАВЧИЙ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ ПРИМІРНИКІВ,
ІСТОРІЯ НАДХОДЖЕННЯ**

Стаття присвячена стародрукам книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму (1624–1773), які тепер зберігаються у фонді Музею книги і друкарства м. Острога (45 од. зб.). В ній подано книгознавчу та джерелознавчу характеристику цієї частини колегіумної книгозбірні та висвітлено шлях надходження стародруків до музейного фонду. Складовою публікації є каталог музейних примірників бібліотеки єзуїтського колегіуму.

Ключові слова: бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму, монастирські бібліотеки, Музей книги і друкарства м. Острога, історичне бібліотекознавство.

В історичному бібліотекознавстві важливим складником у дослідженні давніх книгозбірень, фонди яких не збереглися як єдиний комплекс, є пошук стародруків із провенієнціями розпорошених бібліотек у сучасних книгосховищах. Виявлення та наукове джерелознавче опрацювання таких примірників проливає світло на долю бібліотечних збірань, доповнює інформацію про склад і зміст їхніх фондів, розширює відомості про ареал розповсюдження тих чи інших творів, коло інтелектуальних зацікавлень власників тощо.

Мета представленої публікації – подати книгознавчу характеристику групи стародруків книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму, яка нині зберігається в Музеї книги і друкарства м. Острога і дотепер не була відома широкому колу дослідників, представити каталог із науковим попримірниковим описом цих стародруків та, по можливості, на документальній основі прослідкувати історію надходження стародруків до фонду острозького Музею книги і друкарства.

Книгозбірня Острозького єзуїтського колегіуму є історико-культурною пам'яткою доби Котрреформації в Україні. Дослідники історії Острозького

колегіуму вважають, що у 40-х роки XVII ст. його бібліотека могла нараховувати бл. 4 тис. томів [4, с. 483]. Нині найбільша частина колегіумної бібліотек зберігається у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) – 638 од. зб., як книжкова історико-культурна колекція «Бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму» у відділі бібліотечних збірань та історичних колекцій. Група стародруків острозьких отців єзуїтів (бл. 30 од. зб.), зберігається розрізнено у складі колекцій відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ ¹.

Варто наголосити, що такий великий за обсягом книжковий комплекс однієї книгозбірні XVII ст., який зберігся до нашого часу, напевно, єдиний в Україні, а в НБУВ – точно найдавніший. Рукописних каталогів чи інвентарів бібліотеки часів функціонування Острозького єзуїтського колегіуму не збереглося. Найповнішу інформацію про бібліотечний фонд, історію його формування надають його стародруки та їхні провенієнції. Одержання нових фактографічних даних є важливим кроком у дослідженні історії книгозбірні. А така значна група стародруків, що зберігається в острозькому Музеї книги і друкарства, дає важливу додаткову інформацію про колегіумну бібліотеку, яка суттєво доповнює її історію.

¹ Про історію колегіумної бібліотеки та її стародруки див. публікації: *Ціборовська-Римарович І. О.* Бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму: історія та сучасний стан фонду // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Вип. 13. – Остріг, 2009. – С. 378–392; *Ціборовська-Римарович І. О.* Місце і роль медичної літератури в структурі книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму // Рукописна та книжкова спадщина України. – Вип. 15. – Київ, 2012. – С. 80–91; *Ціборовська-Римарович І. О.* Книгозбірня Острозького єзуїтського колегіуму: джерела про комплектацію бібліотечного фонду та їхня інформаційна наповненість. – Острозька давнина. – Вип. 2. – Остріг, 2013. – С. 114–120; *Мяскова Т. Є.* Бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму: історія виникнення, функціонування та сучасний стан // Рукописна та книжкова спадщина України. – Вип. 11. – Київ, 2007. – С. 122–135.

Про суперекслібрис кн. А. А. Острозької див. : *Шемета Ю.* Суперекслібрис Анни-Алоїзи Острозької у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського // Наукові записки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Вип. 10. – Київ, 2003. – С. 157–171; *Рачківський О.* Колекція книжкових знаків в зібранні Державного історико-культурного заповідника м. Острога // 3 історії колекціонування в Україні : Тези Всеукр. наук. конф., присвяченій збиральницькій діяльності баронів де Шодуар. Житомир, 10–12 жовт. – Житомир, 1994. – С. 20–21.

Єзуїтський колегіум в Острозі з костелом в ім'я святих Ігнація Лойоли та Франтішка Ксаверія був заснований у 1624 р. кн. Анною Алоїзою Острозкою (1603–1654). Як свідчать стародруки та рукописний каталог бібліотеки Волинської православної духовної семінарії², куди влилася головна частина книгозбірні Острозького колегіуму після касації Товариства Ісуса, основу його книгозбірні склали видання XVI–XVII ст. Переважна більшість відомих сьогодні стародруків колегіумної бібліотеки мають датовані провенієнції про приналежність примірника до монастирської бібліотеки, які вказують на час придбання книжки або її реєстрації, що трапляється у практиці книгознавчих досліджень не так часто. Значна група бібліотечних книжок має суперекслібрис кн. Анни Алоїзи Острозької (понад 30 од. зб.), що є достатньо рідкісним випадком у практиці книгознавчих досліджень в Україні.

Фонд книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму за період від XVII ст. до першої половини XX ст. включно мав точно не визначені втрати: під час Національно-визвольної війни 1648–1654 рр. під проводом Богдана Хмельницького, коли книжки бібліотеки було вивезено до Дубна, потім до Княгинина; під час реєвакації у 1813 р. книгозбірні до Острога з м. Кобеляки Полтавської губернії після війни з Наполеоном Бонапартом. Зміна господарів не сприяла збереженню бібліотечних фондів. Після касації Ордену єзуїтів у 1773 р., у 1777 р. рішенням Едукаційної Комісії в Острозі відкривається 4-класна повітова школа, якою повинні були опікуватися отці василіяна Гоцинського василіянського монастиря. З цією метою їм було передано будівлі і наукові збірки Колегіуму. Бібліотечний фонд колегіуму після отців василіян надійшов до Волинської православної духовної семінарії, яка за указом російської імператриці Катерини II була відкрита в Острозі 1795 р. У семінарії частина поезуїтських книжок була відібрана для семінарської бібліотеки, а частина призначалася для продажу або передачі до інших бібліотек. У складі бібліотеки Волинської духовної семінарії острозькі стародруки страждали від пожеж. Після пожеж 1809 р. та 1821 р. архітектурний комплекс єзуїтського колегіуму, в якому розміщувалася Волинська семінарія, вже не відбудовувався, поступово руйнувався, і у 1875 р. його було розібрано [5, с. 196–197]. Цілком можливо,

² Т. 1-й рукописного каталогу бібліотеки Волинської православної духовної семінарії тепер зберігається у Центральному державному історичному архіві України у м. Києві: ф. 2227, оп. 1, спр. 424; Т. 2-й – в інституті рукопису НБУВ: ф. 1, спр. 4726.

що втрати окремих примірників траплялися під час переїзду Волинської семінарії до Аннополя (1825 р.), Кременця (1836 р.) та Житомира. За радянської влади бібліотека Волинської православної семінарії надійшла до Волинського науково-дослідного музею у Житомирі (1900–1932 рр.). Згідно з постановою Президії Укрнауки від 2 червня 1928 р. та колегії Наркомпросу від 2 липня 1928 р. книжкові фонди Волинського музею було наказано передати до Всенародної бібліотеки України у Києві (ВБУ, нині – НБУВ). Їх передача до ВБУ завершилася 9 жовтня 1932 р. [2, с. 10]. У складі книжкових фондів Волинського музею було передано книжки Волинської православної духовної семінарії, а разом із ними і стародруки колегіумної бібліотеки.

В музейній частині книгозбірні острозьких отців єзуїтів, як у краплі води віддзеркалюються особливості колегіумної бібліотеки в цілому. Нині у фонді Музею книги і друкарства м. Острога зберігається 45 стародруків із книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму, які представляють 37 видань. Ці видання побачили світ у друкарнях Антверпена (4 вид.), Варшави (1 вид.), Венеції (1 вид.), Інгольштадта (1 вид.), Кельна (10 вид.), Ліона (12 вид.), Майнца (2 вид.), Неаполя (1 вид.), Парижа (5 вид.) та Франкфурта на Майні (1 вид.). Всі, крім одного, варшавського видання праці єзуїта Войтеха Тилковського, друковані латинською мовою. Твір В. Тилковського надруковано польською мовою. Всі книжки надруковані у XVII ст.

Це видання праць і творів у першу чергу членів Товариства Ісуса. З 30 авторів, твори яких представлено в групі стародруків Острозького музею, 19 були членами Ордену єзуїтів. Багато з них увійшли в історію Ордену як його визначні діячі, зокрема: **Альфонс Сальмерон** (1515–1585) – іспанський теолог, один із перших учнів Ігнація Лойоли, за розпорядженням трьох пап брав участь у Тридентському соборі, був відомим проповідником, залишив після себе 15 томів коментарів до Нового Заповіту. Цей твір – «*Commentarii in Evangelicam historiam eum in Acta Apostolorum*» (Кельн, 1612–1615) – був у колегіумній бібліотеці; **Людвік Мераті** (1578–1664) – теолог, 8-й генерал Ордену єзуїтів; **Цезар Бароній** (1538–1607) – кардинал, історик католицької Церкви, бібліотекар Ватиканської бібліотеки; **Франціско Суарес** (1548–1617) – іспанський філософ-схоластик і політичний мислитель. Його головний твір «*Tractatus de legibus*» (Майнц, 1619) був у складі острозької книгозбірні; **Роберт Беллармін** (1542–1621) – знаменитий богослов-полеміст, кардинал, його найвідоміший твір «*De controversiis christianae fidei adversus hujus temporis haereticos*»

(Інгольштадт, 1601) теж був у єзуїтській книгозбірні; **Хуан де Люго** (1583–1660) – кардинал; **Людвік Моліна** (1535–1600) – професор Теологічної Академії в Еворі, став відомим своєю працею про узгодження вільної волі з дарами «Благодаті» та «Божественним предопреділенням», в якій намагався поєднати віровчення Томи Аквінського з єзуїтською доктриною. Ним відкидалося «безумовне предопреділення», а дія «Благодаті» сильно послаблювалася. Проти його вчення як такого, що суперечить авторитету Томи Аквінського, виступили отці домінікани, а частина єзуїтів, які його підтримали, одержали назву «моліністів». Його головна праця «De iustitia et iure» (Майнц, 1614) теж була представлена у бібліотечному фонді.

У музейній групі острозьких стародруків представлені твори членів інших чернечих орденів. Орден домініканів представлений твором **Томази Кампанелли** «Universalis philosophica» (Париж, 1638), Орден братів менших капуцинів – твором **Іоанна Марії Замори** (†1649) «Disputationes theologicae: de Deo uno et trino» (Венеція, 1626), Орден картузіанців – працею **Лаврентія Суриуса** (1522–1578) «Vitae Sanctorum» – життєписи святих католицької Церкви на січень, лютий, липень і серпень (Кельн, 1617–1618).

Приналежність усіх стародруків у минулому колегіумній бібліотеці засвідчують провенієнції у вигляді рукописних власницьких записів, зроблених латинською мовою у таких формах: «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu», «Inscriptus Catalogo librorum Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu»; «Applicatus Collegio Ostrogiensis Societatis Jesu». З 45 од. зб. 35 мають датовані провенієнційні записи: 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1631, 1633, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1651 рр., а 10 од. зб. – недатовані. З датованих записів у чотирьох вказано навіть місяць і день записи / надходження книжки. Примірник «Commentaria moralia in Evangelicam historiam» (Т. 2; Париж, 1627) Дієго де Беза має дату 9 червня 1628 р. Конволют, який вміщує життєписи святих католицької Церкви на січень і лютий «Vitae Sanctorum...» (Кельн, 1617), укладені картузіанцем Лаврентієм Суриусом, має дату 9 жовтня 1631 р. Таку саму дату має конволют, який складається з життєписів святих цього ж видання і цього ж автора на липень і серпень (Кельн, 1618). Другий том коментарів іспанського єзуїта-теолога Хуана де Пінєда «Commentariorum in Job» (Кельн, 1614) має аналогічний запис з датою 9 жовтня 1631 р. Ймовірно, що ці три книжки надійшли до бібліотеки одночасно. Два стародруки з музейної групи мають суперекслібрис кн. Анни Алоїзи Острозької.

Кілька примірників Острозького музею мають цінні записи. Однак ці

записи подають тільки ціну книжки. В них не вказано її місце придбання, а дату можна визначити тільки приблизно, співставивши з датою власницького запису.

Комплекс провенієнцій цих стардруків документально висвітлює шляхи «мандрівок» примірників колегіумної бібліотеки, які розпочалися наприкінці XVIII ст. з Острога і завершилися поверненням до Острога вже у XX ст. Один стародрук має печатку бібліотеки Братства ім. князів Острозьких, і він, напевно, не залишав Остріг, один – печатку Бібліотеки Обласного науково-дослідного музею у Житомирі, один – запис «Ex Bibliotheca Seminarii Volinensis», який завідує знаходження книжки у фонді бібліотеки Волинського духовної семінарії. 38 стародруків мають печатку Державної історичної бібліотеки УРСР – нині Національної історичної бібліотеки України. На більшості з них проставлено ще й овальну печатку «Обмінний фонд» Історичної бібліотеки.

Період найактивнішого поповнення книжкового фонду Музею книги і друкарства в Острозі припадає на 1987–1995 рр. У цей час надійшло найбільше книжок із обмінно-резервних фондів великих бібліотек тодішнього СРСР, в тому числі і стародруки Острозького єзуїтського колегіуму з Державної історичної бібліотеки УРСР [3, с. 6].

Постає питання: яким чином і коли потрапили острозькі стародруки до Державної історичної бібліотеки УРСР, якщо книжковий комплекс колегіумної бібліотеки від 1932 р. знаходився у фондах ВБУ? Документального пояснення цьому ми не знайшли. Видається можливим, що якась частина книжок із фондів НБУВ потрапила до фондів Історичної бібліотеки під час Другої світової війни – в період німецької окупації столиці України. У січні 1942 р. Бібліотеку Академії наук України було оголошено головною бібліотекою рейхскомісара України, і до неї звозилися фонди багатьох бібліотек міста, в тому числі й Історичної бібліотеки. 1 березня 1942 р. внаслідок суперечок між різними відомствами Рейха за бібліотечні фонди окупованих територій здійснюється реорганізація бібліотечної мережі в Києві. Академічна бібліотека офіційно оголошується Центральною бібліотекою при Рейхскомісаріаті України. Її шефом було призначено книгознавця та історика книги з Пруської державної бібліотеки д-ра Й. Бенцінга [1, с. 42–43]. Окупаційна влада проводила активну роботу з виявлення, відбору та вивезення цінних видань до Німеччини. У процесі цієї роботи фонди могли бути змішані, і після закінчення війни та відновлення роботи бібліотечних установ Києва, група острозьких

стародруків випадково могла опинилася у фондах Історичної бібліотеки.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що стародруки Музею книги і друкарства м. Острога, які походять із книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму, є важливою частиною монастирської бібліотеки, вони розширюють інформацію про склад і зміст її фонду, доповнюють історію міграції її стародруків, а бібліографічний опис цих примірників є складовою бібліографічної реконструкції фонду колегіумної бібліотеки.

Список використаних джерел

1. Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1941–1964. – Київ: Наукова думка, 2003.
2. Міщук С. І. Бібліотека Волинського краєзнавчого музею у Житомирі (1900–1932): походження, склад, доля. Автореферат дис. ... канд. іст. наук. – Київ, 2003.
3. Позіховська С. До питання про створення експозиції Музею книги і друкарства в Острозі // Волинська книга: історія, дослідження, колекціонування. Наук. зб. – Острого, 2005. – Вип. 1. – С. 3–14.
4. Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy. 1564–1995 / Opracował o. L. Grzebień. – Kraków, 2004.
5. Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. – Warszawa; Kraków, 1913.

Бібліографічні джерела

- Catalogue général des livres imprimés de la Bibliothèque National. Auteurs. – 231 t. – Paris: Imprimerie National, 1897–1981.
- Streicher K. Bibliografia polska. – Kraków, 1936. – Т. 31.

Додаток

Стародруки

з книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму
у фондах Музею книги і друкарства м. Острога

Каталог

Abrahamus (Abramus), Nicolaus (1589–1655), SJ.

Commentarius in tertium voluminem orationum M. T. Ciceronis. – P. 1. – Luteciae Parisiorum [Paris]: Sumptibus Cramoisy..., 1631; 2°.

CGBN, 1, 110.

Prov.: 1) «Coll[egii] Ostrogiensis Soc. Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «A/783» і старий шифр «№ 2273 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправы]; 3) старий шифр «№ 578». [Рукоп., форзац]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз червоний. 23x36,6 см.

Шифр: кн.15713/VI-C1609.

Alvarez de Paz, Iacobus.

[Opera. – 3 t.]. – Т. 2: De exterminatione mali, et promotione boni, libri quinque ... Operum tomus II... – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Jacobi Cardon et Petri Cavellat, 1623; 2°.

CGBN, 2, col. 740 – ін. вид.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu 16[...]». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «A/535» і старі шифри «№ 350», «№ 358», «№ 359», «№ 823 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправы]; 3) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки (верхня – тріснута, від нижньої – половина), обтягнуті брунатною шкірою; на кришках сліпе тиснення, середник – профіль Ісуса; корінець із бинтами, без шкіри. Обріз червоний, крапчастий. 24x37,5 см.

Шифр: КН. 15725/VI-C 1621.

Baeza, Diego de, SJ.

R. P. Didaci de Baeza... Commentaria allegorica et moralia de Christo figurato in Veteri Testamento. – Т. 1–2 [in 1 vol.]. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Jacobi et Petri Prost fratrum, 1635; 2°.

CGBN, 6, col. 421.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 103/ 1824 anno». [Рукоп., форзац]; 3) старі шифри «B/455», «132», «466». [Рукоп., зворот верх. кришки оправы].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець і наріжники з брунатної шкіри після реставрації. Сліди металевих застібок. Обріз синій, крапчастий. 22x35,5 см.

Шифр: КН. 15738/VI-C 1634.

Baeza, Diego de, SJ.

R. P. Didaci de Baeza... Commentariorum allegoricum et moralium de Christo figurato in Veteris Testamento, tomi duo (et tomus tertius–quintus). – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Gabrielis Boissat et Sociorum, 1636–1642; 2°.

Т. 3: Complectens vitam Abrahami et Josue..., 1637.

CGBN, 6, col. 421.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1639». [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри «№ 103/1824 anno», «№ 124» [закреслено], «1 / Тах. / ЗН 6» [закреслено]. [Рукоп., форзац]; 3) старий шифр «№ 466 н.к. / экз. 2-й» [Рукоп., зворот верх. кришки оправы]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР» [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліп. тиснення, середник – монограма «HIS»; корінець із бинтами, без шкіри. Збереглася одна металева застібка і сліди від другої. Обріз червоний. 23x36,8 см.

Шифр: КН. 15724/VI-C 1620.

Baeza, Diego de, SJ.

Commentaria moralia in Evangelicam historiam. – Т. 2: Complectens vocationes, et conversiones a Jesu Domino peractas... – Nunc primum in Gallia excusus cum indicibus necessariis. – Parisiis [Paris]: Apud Michaellem Sonnum, 1627; 2°.

CGBN, 6, col. 421 – ін. вид.

Prov.: 1) гербовий суперекслібрис кн. Анни Алоїзи Острозької. [Верх. кришка оправи; збереглося 2/3 зображення]; 2) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1628 Junii 9». [Рукоп., тит.]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «С/210» [закреслено], старі шифри «№ 192 н.к.», «129» [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8627». [Тит.]; 6) прямокутна печатка «Обмінний фонд» [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Фрагменти шкіряних зав'язок. Обріз червоний. 22x35 см.

Шифр: КН. 15734/VI-C 1630.

Barbosa, Augustinus (†1649).

Collectanea doctorum, qui suis in operibus Concilii Tridentini loca referentes, illorum materiam incidenter troctarunt, et varias quaestiones, in foro Ecclesiastico versantibus maxime utiles et necessarias, decidentur. Hac ultima editione ab ipso Auctore recognita, et quamplurimorum additamentorum accessione sesquiamplius aucta. Cum summariis et quinque indicibus copiosis. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Laurentii Durand, 1642; 2°.

CGBN, 7, col. 538.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1646». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «С/365» [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старі шифри «№472», «№ 1278 н.к.». [Рукоп., закреслено, зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: пергамент. 23,5x35,5 см.

Шифр: КН. 15661/VI-C 1583.

Baronius, Caesar (1538–1607), SJ.

Annales Ecclesiastici. – [12 t. in 6 vol.]. – Coloniae Agrippina [Köln]: Sumptibus Ioannis Gymnici, 1624; 2°.

Т. 9 et Т. 10 [in 1 vol.].

CGBN, 7, col. 945.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogien[is] Soc[ietatis] Jesu. 1640». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «А/319». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи].

Оправа: шкіряна, пошкоджена. Обріз крапчастий, синій. 23x35 см.

Шифр: КН. 17449/VI-C 2050.

Bellarmini, Robertus (1542–1621), SJ.

Disputationum Roberti Bellarmini Politiani... De controversiis christianae fidei,

adversus huius temporis haereticos. – Т. 4. – Editio ultima, ab ipso Auctore recognita... – Ingolstadii [Ingolstadt]: Ex Typografia Adami Sartorii, 1601; 2°.

CGBN, 10, col. 246 – ін. вид.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1639». [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 458». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «В/291» і старий шифр «№. 659 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами без шкіри; верхня кришка внизу залита чорнилом. Металеви застібки. Обріз червоний. 22,5x35,5 см.

Шифр: КН. 15711/VI-C 1607.

Bellarmini, Robertus (1542–1621), SJ.

[Opera]. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1617; 2°.

Т. 5: Continens explanationem in Psalmo. – Nunc postremo ab Authore recognitam. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1617; 2°.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1639». [Рукоп. Тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «В/293» [2,5x2,2 см; закреслено] і старі шифри «39», «№ 133 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старі шифри «№ 460» [закреслено], «459». [Рукоп., шмуцтит.]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз червоний. 22x35 см.

Шифр: КН. 15717/VI-C 1613.

Beyerlinck, Laurentius (1578–1627).

Magnum theatrum vitae humanum, hoc est rerum divinarum humanarumque syntagma, catholicum, philosophicum, historicum, dogmaticum... – 8 t. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Antonii et Arnoldi Hierati, 1631; 2°.

CGBN, 12, col. 947.

Т. 2: Libr. 3, 4. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Antonii et Arnoldi Hierati, 1631; 2°

Prov.: 1) «Inscriptus Catalogo Librorum Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «А/306», і старі шифри «202» [закреслено], «№ 2754/tom 2». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старий шифр «№ 614». [Рукоп., форзац]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8587». [Тит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою; на кришках сліп. тиснення; корінець із бинтами, дуже пошкоджений. Обріз червоний. 25,5x40,5 см.

Шифр: КН.16103/VI-C 1833.

Т. 3: Libr. 5, 6, 7. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Antonii et Arnoldi Hierati, 1631; 2°.

Prov.: 1) «Inscriptus Catalogo librorum Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «A/310» і старі шифри «203» [закреслено], «№ 2754/том 3». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старий шифр «№ 614». [Рукоп., форзац]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою, сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз червоний. Фрагменти металевих застібок. 26x40,7 см.

Шифр: КН. 15728/VI-C1624.

Т. 4: Libr. 8, 9, 10. – Coloniae Agrippinae: Sumptibus Antonii et Arnoldi Hierati, 1631; 2°.

Prov.: 1) «Inscriptus catalogo librorum Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «A/309» і старі шифри «204» [закреслено], «№ 606», «№ 2754». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою, шкіра пошкоджена; корінець із бинтами. Фрагменти металевих застібок. Обріз червоний. 25,5x40,5 см.

Шифр: КН.16104/VI-C 1834.

Biblia Sacra cum glossa ordinaria... – Т. 6: Omnia exiterata recensione ita illustravit et auxit R. P. Doctor Leander de S. Martino Benedictinus, ut merito haec edition dici posit theologorum et concionatorum thesaurus. – Antverpia [Antwerpen]: Apud Ioannem Meursium, 1634; 2°.

Prov.: 1) «Collii. Ostrogien. Soc. Jesu 1643». [Рукоп., тит.]. 2) старий шифр «№205 н.к.» [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старі шифри «№ 4» [закреслено], «25» [закреслено], «№ 65/1824». [Рукоп., форзац]. 6) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз червоний. 28x44 см.

Шифр: КН. 15715/VI-C1611.

Biverius, Petrus (1572–1656), SJ.

De Sacris Privilegiis ac festis magnae filiae, sponsae et matris Dei argumenta selecta concionum, accesserunt SS. Ioachimus, Anna, et Josephus... – Antverpia [Antwerpen]: Apud Martinum Nutium, 1638; 2°.

CGBN, 13, col. 713.

Prov.: 1) «Coll[eg]ii Ostrogien[sis] Soc. Jesu. 1639». [Рукоп., тит.]. 2) старий шифр «№332». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «C/181» та старий шифр «№ 1711». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи].

Оправа: пергамент; 19x31 см.

Шифр: КН.15729/VI-C 1625.

Campanella, Thoma (1568–1639), OP.

Universalis philosophiae, seu methaphysicarum rerum, juxta propria dogmata, partes tres, libris 18 duce Deo. Suorum operum tomus quartus. – Parisiis [Paris]: [Apud P. Burelly], 1638; 2°.

CGBN, 22, col. 1157.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc[ietatis] Jesu. 164[3]». [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри: «№ 497», «1957 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) паперова наліпка з затертим шифром. [Зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР». [С. 1].

Оправа: блок книжки розбитий; дошки обтягнуті брунатною шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами, шкіра на корінці пошкоджена. Обріз червоний. 24x38 см.

Шифр: КН. 16951/VI-C 1985.

Celada, Diego de (1586–1661), SJ.

R. P. Didaci de Celada... In Estherem commendarii litterales et morales cum duplici tractatu appendice, altero de Assueri convivio mystico, id est, Eucharistico, altero de Esthere figurate, in quo Virginis Dieparae laudes in Esthere adumbratae paedicantur. Cum quinque indicibus... – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Haered. Petri Philippi Borde, et Laurentii Arnaud, 1648; 2°.

CGBN, 25, col. 541.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu. 1651». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «C/206» і старий шифр «№ 231 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи, закреслено]; 3) старі шифри «№ 105 / 1824 anno», «№127» [закреслено] [Рукоп., форзац.]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8581». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Збереглася одна з двох металевих застібок. Обріз червоний. 22,5x36 см.

Шифр: КН. 15727/VI-C 1623.

Coccius, Jodocus.

Thesaurus catholicus, in quo controversiae fidei... explicantur... a Jodoco Coccio... – 2 t. – Coloniae [Köln]: Ex Officina Typographica Arnoldi Quentelli, 1619–1620; 2°.

Т. 2. – 1620.

CGBN, 30, col. 244.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogien. Soc. Jesu. 1642». [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри «№ 266» [закреслено] і «№ 265». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «A/78» і старий шифр «№ 664 н.к./ экз. 1-й». [Рукоп., зворот верх. кришки]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР. № 8684». [Тит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Збережена одна металева застібка. Обріз червоний. 22x36 см.

Шифр: КН. 15741/VI-C 1637.

Colli, Hippolyt von (lat. Hippolytus a Collibus) (1561–1612).

Princeps, cosilarius, palatinus sive Aulicus et nobilis. Cum Additionibus a notis politicis Martini Nuaraths Jeti, quibus hactenus editiones aliae omnes carverae. – Francofurti [Frankfurt am Main]: Sumptibus Iacobi Godfredi Seileri, 1670; 8°.

CGBN, 30, col.960 – ін. вид.

Prov.: 1) «Applicatus / Collegio Ostrogiensis S. J.». [Рукоп., арк. із сигнатурою] (2) паперова наліпка зі старим шифром «A/881». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]. 3) неідентифікована печатка із зображенням герба. [Зворот тит.]. 4) старі шифри «№ 599», «3227 н.к.». [Рукоп., форзац]. 5) печатка «Бібліотека. Обласн. н/д краєзнавчий музей у м. Житомирі № 5592». [Зворот тит.]

Оправа: пергамент. Корінець із бинтами. Обріз червоний. 9,5x16 см.

Шифр: КН. 16910/VI-C 1959.

Cordier (lat. Corderius), Balthasar (1592–1650), SJ.

Catena sexaginta quinque graecorum Patrum in S. Lucam, quae quatuor simul evangelistarum introducit explicationem, luce ac latinitate donata et ex aliis Patribus tam graecis quam latinis suppleta et annotationibus illustrata... – Antverpiae [Antwerpen]: Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, 1628. – 2°.

CGBN, 32, col. 85.

Prov.: 1) паперова наліпка зі старим шифром «В./936» і старі шифри «№ 61 / 1824 anno», «270», «193 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 2) овальна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР. № 8691». [Арк. із сигнатурою *2, перекреслено].

Оправа: збереглися половини верхньої та нижньої дощок оправи без покриття. Обріз червоний. 22,5x36,5 см.

Шифр: КН. 17496/VI-C 2054.

Corradus, Pyrrhus.

Praxis dispensationum apostolicarum, ex solidissimo Romanae Curiae stylo ad hoc usque tempus pontificatus S. D. N. Urbani PP. VIII inconcusse servato excerpta... – Neapoli [Neapel]: Apud Fraciscum Savium Typographum Archiepiscopalis; Sumptibus Stephani Monliverii Bibliopoli Neopolitani, 1641; 2°.

CGBN, 32, col. 666.

Prov.: 1) «Coll[egii] Ostrogiensis Soc. Jesu. 1645». [Рукоп., тит.]; 2) «fl. 16 gr. 12». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старий шифр «№ 296». [Рукоп., форзац]; 4) паперова наліпка зі старим шифром «В/247» і старий шифр «№ 1293 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 5) прямокутна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР». [Тит.]; 6) овальна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР. № 8648». [Тит.]; 7) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Фрагменти металевих застібок. Обріз червоний. 21,5x32 см.

Шифр: КН.16956/VI-C 1990

Cyrillus Alexandriae.

Opera... cura et studio Ioannis Auberti Laudunensis... – [7 t.] – Lutetiae [Paris]: Regiiis typis, 1638. – 2°.

T. 5, in 2 p.

CGBN, 34, col. 1111.

Prov.: «Coll[egii] Ostrogiensis Soc. Jesu. 1639». [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 43/1824 anno» [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «A/332», старі шифри «№ 326 н.к.», «37» [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; корінець із бинтами. На корінці паперова наліпка зі старим шифром «44/91». Сліди металевих застібок. 23x36,5 см.

Шифр: КН.15720/VI-C 1616.

Garcia del Valle, Francisco (1575–1656), SJ.

Evangelicus concionator, et novi hominis institution ex doctrina verbi Dei... Omnia ad praedicationis functionem spectantia complectens / Auctore Fracisco Garcia del Vallo Calaguitano... seriem operis prima post Approbationes pagina exhibet. Nunc primum in lucem prodit. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Jacobi Cardon et Petri Cavellat, 1622; 2°.

Prov.: 1) «Inscriptus Catal. Librorum Coll. Ostrogiensis / Soc. Jesu. 1625». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «C/200» і старі шифри «65» [закреслено], «№ 1473 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старі шифри «№ 386» [закреслено], «№ 385». [Рукоп., форзац]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: пергамент, пошкоджена. 23x36 см.

Шифр: КН. 15726/VI-C 1622.

Hugo de Sancto-Charo.

S. Romanae Ecclesiae... cardinalis tomus primus[– octavus, id est Opera omnia in universum Vetus et Novum Testamentum]... Opus ... nunc primum in Germania post Venetas impressions... editum. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Ioannis Gimnici, 1621. – 2°. – T. 2, 3 [in 1 vol.], t. 4, 5 [in 1 vol.].

CGBN, 74, col. 864.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu 1644». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «В/282» [закреслено, розмір 2,7x2,3 см] і старі шифри «143», «162 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) прямокутна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР». [Тит.]; 4) овальна печатка «Державна Історична бібліотека УРСР. № 8588». [Тит.]; 5) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Дві неушкоджені металеві застіжки [т. 4 і т. 5]. Обріз червоний.

На нижній кришці оправи, частині верхньої кришки і корінця бракує шкіри [т. 4 і т. 5]. 23x35 см.

Шифр: КН.15664/VI-C1586; КН. 16993/VI-C2023.

La Bigne, Marguerin de.

Magna bibliotheca veterum partum et antiquorum scriptorium ecclesiasticorum, primo quidem a Margarino de La Bigne ... collecta et tertio in lucem edita, nunc vero plus quam centum authoribus et opusculis plurimis locupletata, historica methodo per singula saecula... disposita et in XIV tomos distribute. – 14 t. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Antonii Hierati, 1618–1622; 2°.

Т. 12, р. 1. – 1618.

CGBN, 84, col.462–463.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1641». [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри «59» [закреслено], «№ 44-й / 1824 anno». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «В/48» і старий шифр «№ 275 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8604». [Тит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою, на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз червоний. 25x40 см.

Шифр: КН. 15665/VI-C 1587.

Lapidus, Cornelius (Cornelis Cornelissen van den Steen) (1566–1637), SJ.

Commentarii in IV Evangelia in duo volumina divisi... – Т. 1. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Gabrielis Boissat et Sociorum, 1638; 2°.

CGBN, 200, col. 751 – ін. вид.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «В/692» [закреслено] і старі шифри «170 н.к.», «№ 83», «149». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи].

Оправа: дошки, обтягнуті темною шкірою, на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Сліди металевих застібок. Обріз червоний. 24x38 см.

Шифр: КН.15730/VI-C 1626.

Lorini (lat. Lorinus), Ioannes de (1559–1634), SJ.

Ioannis Lorini, ... In catholicas BB. Iacobi et Iudae apostolorum Epistolas commentarii, nunc primum in lucem evulgati... – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Horatii Cardon, 1619; 2°.

CGBN, 100, col. 190.

Prov.: 1) «Inscriptus Catalog. lib. Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu. 1626». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «В/699» і старий шифр «№ 127 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 4) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8696». [Тит.]; 5) прямокутна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення;

корінець із бинтами. Фрагменти металевих застібок. 23x37 см.

Шифр: КН. 15743/VI-C 1639.

Lorini (lat. Lorinus), Ioannes, SJ.

Ioannis Lorini... Commentarii in Leviticum... – Editio secunda castigatio. Cum indicibus locupletissimis locorum S. Scripturae, rerumque lectu digniorum. Hebraicarum ex in Graecarumque vocum elencho expolitur et illustratur. – Antverpiae [Antwerpen]: Apud Petrum et Ioannem Belleros; Duaci [Dousi]: Typis Marci Wyon..., 1620; 2°.

CGBN, 100, col. 189 – ін. вид.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu. 1626». [Рукоп., тит.]; 2) «Тах. Зл. 3». [Рукоп., форзац]; 3) старий шифр «№ 200» [Рукоп., форзац]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР» [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8609» [Тит.]; 6) прямокутна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатою шкірою; на кришках сліпе тиснення, середник – профіль Христа; корінець із бинтами, без шкіри. Сліди металевих застібок. Обріз червоний. 24x37,5 см.

Шифр: КН. 15731/VI-C 1627.

Lugo, Ioannes de (1583–1660), SJ.

Коволют:

1. Disputationes scholasticae de Incarnatione dominica: prodeunt nunc primum. Cum duplici indice; Uno disputationum et sectionum altero rerum et verborum notabilium. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Jacobi Prost, 1633; 2°.

CGBN, 101, col. 771.

2. Disputationes scholasticae, et morales, de sacramentis in genere; de venerabili Eucharistiae sacramento; et de sacrosancto missae sacrificio. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Jacobi et Petri Prost, 1636; 2°.

CGBN, 101, col. 772 – ін. вид.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1640». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «А./281» і старий шифр «№ 531 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старий шифр «№ 245». [Рукоп., форзац]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами, без шкіри. Сліди металевих застібок. Обріз червоний. 23x37 см.

Шифр: КН. 1572/VI-C 1608.

Maeratus, Ludovicus (Louis Le Mairat) (1578–1664), SJ.

Disputationum in Summam theologicam S. Thomae. – 3 t. – Luteciae Parisiorum [Paris]: Sumptibus Sebastiani Cramoisy..., 1633; 2°.

Т. 1.

CGBN, 103, col. 188.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu 1639». [Рукоп., тит.]; 2) старий

шифр «№ 447» виправлено на «№ 448». [Рукоп., форзац]; 3) «Ex Bibliotheca Seminarum Volinensis». [Рукоп., форзац]; 4) «Таха / ЗН. 10» [Рукоп., форзац]; 5) старий шифр «№ 476 н.к./экз. 2-й». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 6) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР» [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз червоний. 24x36,6 см.

Шифр: КН.15722/VI-C 1618.

Mendoza, Francisco de (†1626), SJ.

Commentarium in quatuor libros Regum. – Т. 3 ... – Nunc primum in Germania editus et diligenter revisus indicibus necessariis illustratus. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Petri Henningii, 1632; 2°.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Societatis Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри «№ 100» (закреслено), «№ 87-й/ 1824 anno». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «В/716», «116» [закреслено], «№ 100», «166 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Обріз брунатний. 22x33 см.

Шифр: КН. 16102/VI-C 1832.

Molina, Ludovicus (1535–1600), SJ.

De iustitia et iure. – 6 t. in 4 vol. – Moguntiae [Mainz]: Excudebat Balthasar Lippius; Sumptibus Hermanni Myllii Birckm., 1614; 2°. Т. 1 et t. 2 [in 1 vol.].

CGBN, 116, col. 873.

Prov.: 1) «Coll[eg]ii Ostrogiensis Soc[ietatis] Jesu. 1641». [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри «№ 306» [закреслено], «№ 305». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «А/ 284» [закреслено] і старі шифри: «№ 305», «№ 1249 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Фрагменти металевих застібок. Обріз червоний. 36,4x23 см.

Шифр: КН. 15719/VI-C 1615.

Pineda, Ioannes de (†1637), SJ.

Ioannis de Pineda ... Commentarium in Job [libri XIII] ... – Т. 2. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Antonii Hierati, 1614; 2°.

CGBN, 137, col. 884 – ін. вид.

Prov.: 1) «Ex catalogo librorum Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1632 9 Octob.». [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 109/1824 anno». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «В/837» [закреслено], і старі шифри «124», «№ 143 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8667». [Тит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті темною шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Фрагмент металевих застібок. Обріз червоний. 21x33 см.

Шифр: КН. 15740/VI-C 1636.

Salmeronus, Alfonsus (1515–1585), SJ.

Alfonsi Salmeronis ... Commentarii in Evangelicam Historiam, et in Acta Apostolorum... – Comentararii in omnes Epistolas B. Pauli et canonicas... 16 t. in 12 vol. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1612–1615; 2°.

CGBN, 161, col. 835.

T.4: De historia vitae Domini Nostri Jesu Christi, usque ad Dominicam Coenam. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1612; 2°.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. A. 1624». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «А/520» [закреслено] і старі шифри «73», «№ 138 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи.]; 3) старі шифри «№ 175» [закреслено], «№ 139/1824 anno». [Рукоп., форзац]; 7) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [1x5,5 см., тит.]; 8) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8685». [4x2,5 см, тит.]; 9) прямокутна печатка «Обмінний фонд». [3,6x0,8 см, тит.].

Оправа: шкіряна; кришки – обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами, без шкіри. Обріз синій. 20x30 см.

Шифр: КН. 15618/VI-C 1592.

Конволют:

T. 5: De sermone Domini Nostri Jesu Christi in Monte. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1612; 2°.

T. 6: De miraculis Domini Nostri Jesu Christi. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1613; 2°.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. A. 1624». [Рукоп., тит.]; 2) паперова наліпка зі стрим шифром «А./521» [закреслено] і старий шифр «№ 138 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старі шифри «№ 176» [закреслено], «№ 139/1824 anno». [Рукоп., форзац]; 6) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 7) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8576». [Тит.]; 8) прямокутна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: така сама як у КН 15618/VI-C 1592. 20x30 см.

Шифр: КН. 15616/VI-C 1590.

Конволют:

T. 7: De parabolis Domini nostril Jesu Christi. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1613; 2°.

T. 8: De disputationibus Domini inscribitur. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1613; 2°.

Prov.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1624». [Рукоп., тит.]; 2) паперова

наліпка зі старим шифром «A/522» і старі шифри «№ 139/1824 anno», «№ 138 н.к.», «79», «№ 187». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР» [Тит.]; 4) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека. № 8657» [Тит.]; 5) прямокутна печатка «Обмінний фонд» [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; корінець із бинтами. Шкіряні зав'язки. Обріз синій. 20x31,5 см.

Шифр: КН. 15617/VI-C1591.

Конволют:

Т. 9: De sermone in Coena ad Apostolos habito inscribitur. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1613; 2°.

Т. 10: De passione et morte Domini nostril Jesu Christi inscribitur. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat, et Ioannem Gymnicum, 1613; 2°.

Пров.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. A. 1624». [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 139/ 1824 anno». [Рукоп., тит.]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «A/523» [2,5x2 см; закреслено] і старі шифри «80», «№ 182» [закреслено], «№ 138 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8623». [Тит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; корінець із бинтами; на кришках сліпе тиснення. Фрагменти шкіряних зав'язок. Обріз синій. 20x32 см.

Шифр: КН. 15733/VI-C 1629.

Конволют:

Т. 15: Disputationes in epistolas Divi Pauli tomus tertius, in ordine autem tomus XV. In quo alii tres Libri continentur... – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat et Ioannem Gymnicum, 1615; 2°.

Т. 16: Disputationes in epistolas canonicas et Apocalypsiom tomus quartus, ac omnium operum postremus, in ordine autem tomus XVI... – Coloniae Agrippinae [Köln]: Apud Antonium Hierat et Ioannem Gymnicum, 1615; 2°.

Пров.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu 1633». [Рукоп., тит.]; 2) «fl. 22 gr.10». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «A. 517» [закреслено], і старий шифр «138 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) старі шифри «№ 140 / 1824 anno» «№ 184» [закреслено]. [Рукоп., форзац]; 5) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Дошка верхньої кришки тріснута навпіл. Обріз червоний. 32,5x21,5 см.

Шифр: КН. 15615/VI-C 1589.

Suarez, Francisco (1548–1617), SJ.

Tractatus de legibus, ac Deo legislatore, in decem libros distributus... – Moguntiae [Mainz]: Sumptibus Hermannii Mylii Bickmanni; excudebat Balthasar Lippius, 1619; 2°.

CGBN, 180, col. 34 – ін. вид.

Пров.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1647». [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 226». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «C./359» і старий шифр «№ 401 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР» [Тит.], 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР / № 8658». [Тит.], 6) прямокутна печатка «Обмінний фонд» [Тит.].

Оправа: пергамент, корінець із бинтами. Фрагменти шкіряних зав'язок. Обріз червоний. 35,5x22 см.

Шифр: КН. 15737/VI-C 1633.

Suarez, Francisco (1548–1617), SJ.

Конволют:

1. Prima pars summae theologiae: De Deo Uno et Trino. In tres praecipio tractatus distribute cum variis indicibus. Opus de novo in lucem editum, et a mendis quam accuratissime repurgatum. – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Horatii Cardon, 1617; 2°.

2. Tractatus de legibus ac Deo legislatore, in decem libros distributus... – Lugduni [Lyon]: Sumptibus Horatii Cardon, 1619; 2°.

CGBN, 180, col. 34.

Пров.: 1) гербовий суперекслібрис кн. Анни Алоїзи Острозької. [Верх. кришка оправи]; 2) «Collegii Ostrogiensis Societat[is] / Jesu 1627». [Рукоп., тит., запис повторено на арк. із сигнатурою *2 без дати]; 3) старий шифр «№ 224». [Рукоп., форзац]; 4) «№ 6 / Таха / ЗН. 32». [Рукоп., форзац]; 5) старий шифр «№ 402 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 6) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами. Сліди металевих застібок. Обріз червоний. 37,4x24 см.

Шифр: КН. 15714/VI-C 1610.

Surius, Laurentius (Lorenz Suhr)(1522–1578).

Vitae Sanctorum ex probatis authoribus et M.SS. codicibus primo quidem per R. P. Fr. Laurentium Surium carthusianum editae. Nunc vero multis Sanctorum vitis auctae, emendatae, et notis marginalibus illustratae. In duodecimo mense distribuit. – Coloniae Agrippinae [Köln]: Sumptibus Ioannis Kreps et Hermanum Mylii, 1617–1618; 2°.

CGBN, 180, col. 734 – ін. вид.

Конволют: Januarius et Februarius. [In 1 vol.]. – 1617.

Пров.: 1) Inscriptus Catalogo librorum Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1631 [9] Octob. [Рукоп., тит.]; 2) старий шифр «№ 208». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «A/528» [закреслено] і старі шифри «217» [закреслено], «№ 432 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Шмуцтит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8660». [Шмуцтит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Шмуцтит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою; на кришках сліпе тиснення; корінець із бинтами, пошкоджений. Фрагменти металевих застібок. Обріз червоний. 26x40 см.

Шифр: КН. 15666/VI-C 1588.

Конволют: Julius et Augustus. [In 1 vol.]. – 1618.

Пров.: 1) «Inscriptus Catalogo librorum Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu. 1631 9 Octob.» [Рукоп., тит.]; 2) старі шифри «№ 212» [закреслено], «211». [Рукоп., форзац]; 3) паперова наліпка зі старим шифром «A/531» і старі шифри «220», «№ 432 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 4) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Тит.]; 5) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8619». [Тит.]; 6) овальна печатка «Обмінний фонд». [Тит.].

Оправа: дошки, обтягнуті брунатною шкірою; корінець із бинтами. Обріз крапчастий, синій. 24x38 см.

Шифр: КН. 16964/VI-C 1996.

Tułkowski, Wojciech 1624–1695), SJ.

Dziwięc do boiazni Bożej pobudek zpisanych od Wielebnego ks. Woyciecha Tułkowskiego Soc. Jesu theologia. – W Warszawie, 1693; 8°.

Estr. 31, 467.

Пров.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu». [Рукоп., тит.]; 2) печатка «Библиотека/ Братства имени князей Острожских/Отдель .../По каталогу ...». [Тит., розмір 5,5x3,5 см]; 3) печатка «м. Острог/ Краєзнавчий музей». [Тит., розмір 4,5x1 см].

Оправа: кришки – картон, обтягнутий брунатною шкірою; бракує нижньої кришки оправи та шкіри на корінці. 9,4x15,5 см.

Шифр: КН. 2565/VI-C 268.

Zamoro, Ioannes Maria († 1649), OFMcap.

[Disputationes theologicae de Deo uno et trino]. – Venetiis [Venezia]: Ex Typographia Jacobi Sarcinae, 1626; 2°.

Бракує тит. Друкарня і дата видання вказані у колофоні.

Пров.: 1) «Collegii Ostrogiensis Soc[ietatis] Jesu». [Рукоп., шмуцтит.]; 2) паперова наліпка зі старим шифром «B/724» і старий шифр «№ 526 н.к.». [Рукоп., зворот верх. кришки оправи]; 3) старий шифр «№ 429». [Рукоп., форзац]; 5) прямокутна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР». [Шмуцтит.]; 6) овальна печатка «Державна Історична Бібліотека УРСР. № 8692». [Шмуцтит.]; 7) печатка «Обмінний фонд». [Шмуцтит.].

Оправа: дошки, обтягнуті світлою шкірою; на кришках сліпе тиснення, середник – монограма «HIS»; корінець із бинтами. Фрагменти металевих застібок. Обріз червоний. 22,5x33 см.

Шифр: КН 15742 VI-C1638.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2015 р.

UDC 930:02:090.1–2:523.6

Iryna Tsiborovska-Rymarovych,

senior research fellow of the department of rare books,
Vernadsky National Library of Ukraine.

The old-printed books of the Ostroh Jesuit College Library in the Museum of book history and printing in Ostroh: book-knowledge and source analysis of the copies and the history of the transfer

Article covers the historical and book-knowledge aspects pertaining to the old printed books from the Ostroh Jesuit College Library which are now in the fund of the Ostroh Museum of book history and printing (45 copies). The vast circle of the investigators knew nothing about this group of books. The largest part of the College's Library now is preserved in the Vernadsky National Library of Ukraine: in the department of historical book collections as collection named «The Ostroh Jesuit College Library – 638 vol., and in the various book collections of the department of rare books – 30 vol. The Library stock encompassed books on church history and law, editions of the Bible and its commentaries, books pertinent to the history and activities of the Society of Jesus, theological works. A group of marginal notes from the library's copies, which play a distinctive role for the research into the history of the Library, are elucidated in publication. In the College's Library the books coming from the donation of the Princess Anna Heloise Ostrohska (1603–1654) can be found. Two volumes in the Museum's collection have her supralibris on its book cases. The works donated from the Princess were chiefly religious books. The new learning about the museum's books from Ostroh Jesuit College Library is a new step in the reconstruction of the College Library's history. The integral part of the publication is a catalogue of the bibliographical specifications of the copies from the Jesuit Library.

Keywords: Ostroh Jesuit College Library, monasteries' libraries, Ostroh Museum of book history and printing, book science.

УДК 930:02:090.1–2:523.6

Ирина Циборовская-Римарович,

канд. ист. наук, старш. науч. сотрудник НБУВ

Старопечатные издания Острожского иезуитского коллегіума в фондах Музея книги и книгопечатания г. Острог: книговедческий и истоковедческий анализ экземпляров, история поступления

Статья посвящена старопечатным изданиям из библиотеки Острожского иезуитского коллегіума (1624–1773), которые теперь хранятся в фондах Музея книги и книгопечатания г. Острог (45 ед. хр.). В ней дана книговедческая и источниковедческая характеристика музейным экземплярам и освещен путь их поступления в музейный фонд. Сведения об этой группе книг Острожского коллегіума не были известны до сих пор широкому кругу исследователей.

Книжное собрание Острожского иезуитского коллегиума представляет собой историко-культурный памятник эпохи Контрреформации в Украине. В настоящее время самая большая известная часть этой монастырской библиотеки хранится в фондах Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского как историко-культурная книжная коллекция под названием «Библиотека Острожского иезуитского коллегиума» – 638 ед. хр., в отделе библиотечных собраний и исторических коллекций, и ок. 30 ед. хр. в составе коллекций отдела старопечатных книг и редких изданий. Такой большой по объему книжный комплекс библиотеки XVII ст., который сохранился до нашего времени, возможно единственный в Украине, а в НБУВ – точно самый давний. Библиотечные рукописные каталоги и инвентари времен функционирования Коллегиума не сохранились до наших дней. Самую полную информацию про состав библиотечного фонда представляют экземпляры старопечатных изданий монастырской библиотеки, их провениенции содержат документальные данные о путях формирования книжного фонда. Новый фактографический материал о книжном собрании Коллегиума является важным шагом в реконструкции его истории. А старопечатные книги, хранящиеся в острожском Музее книги, дают важную дополнительную информацию про коллегиумную библиотеку. Составной частью публикации является каталог поэкземплярного описания старопечатных книг иезуитской библиотеки из фонда музея.

Ключевые слова: библиотека Острожского иезуитского коллегиума, монастырские библиотеки, Музей книги и книгопечатания г. Острог, историческое библиотековедение.

Розділ IV

Сучасні тенденції розвитку бібліотечної освіти